

sinup lum nauto. el reutu ium mod etran/
quam in tristut inde siur. conpituu pitar
a natr a bupittit f hil in fucus u imitram.

ALDHI

Jadranski laboratorij za digitalno
humanistiko in inovativno
raziskovanje kulturne dediščine

ZRS Koper - Znanstveno-raziskovalno središče Koper

Evropsko središče za jadranski spomin

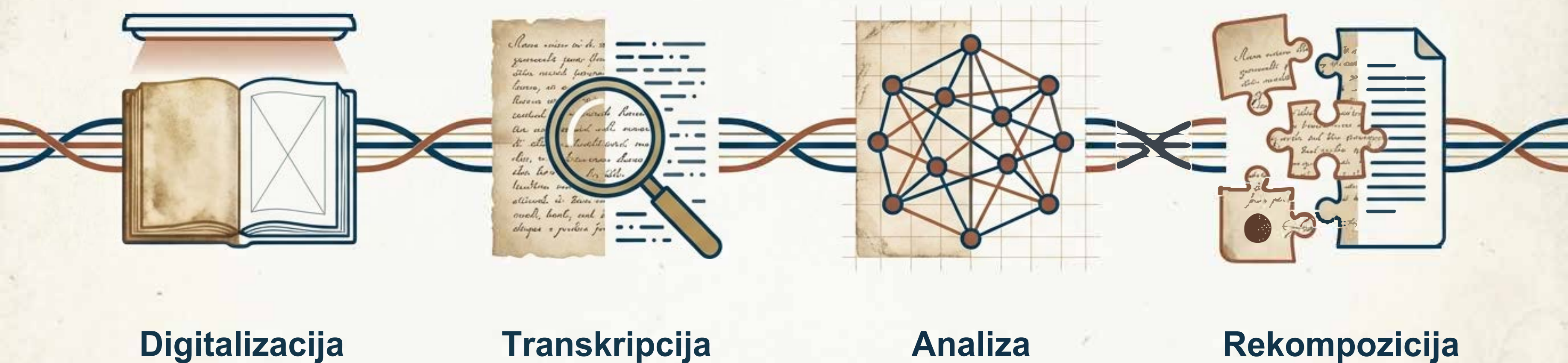
ALDHI, ustanovljen 26. januarja 2026, je laboratorij ZRS Koper za digitalno humanistiko in inovativno raziskovanje kulturne dediščine

Deluje kot napredna raziskovalna, inovacijska in izobraževalna infrastruktura na področju digitalne humanistike. Je znanstveno vozlišče, namenjeno preučevanju dokumentarnega spomina na območju Jadrana in Sredozemlja.

Od dokumenta do znanja

ALDHI deluje na celotnem življenjskem ciklu zgodovinskih dokumentov

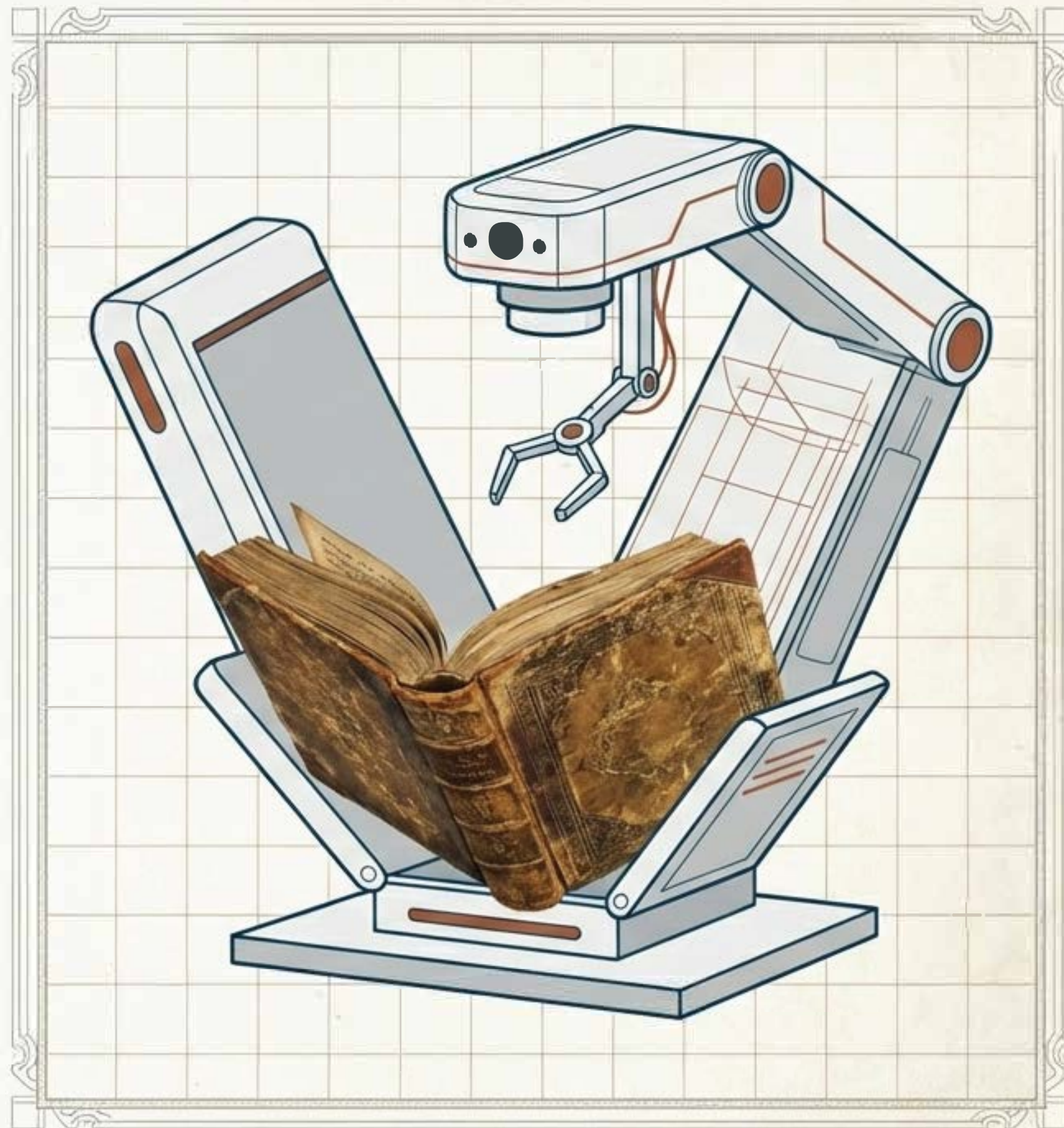
Cilj je oblikovati dostopen in celosten dokumentarni spomin.

Robotska digitalizacija in zaščita

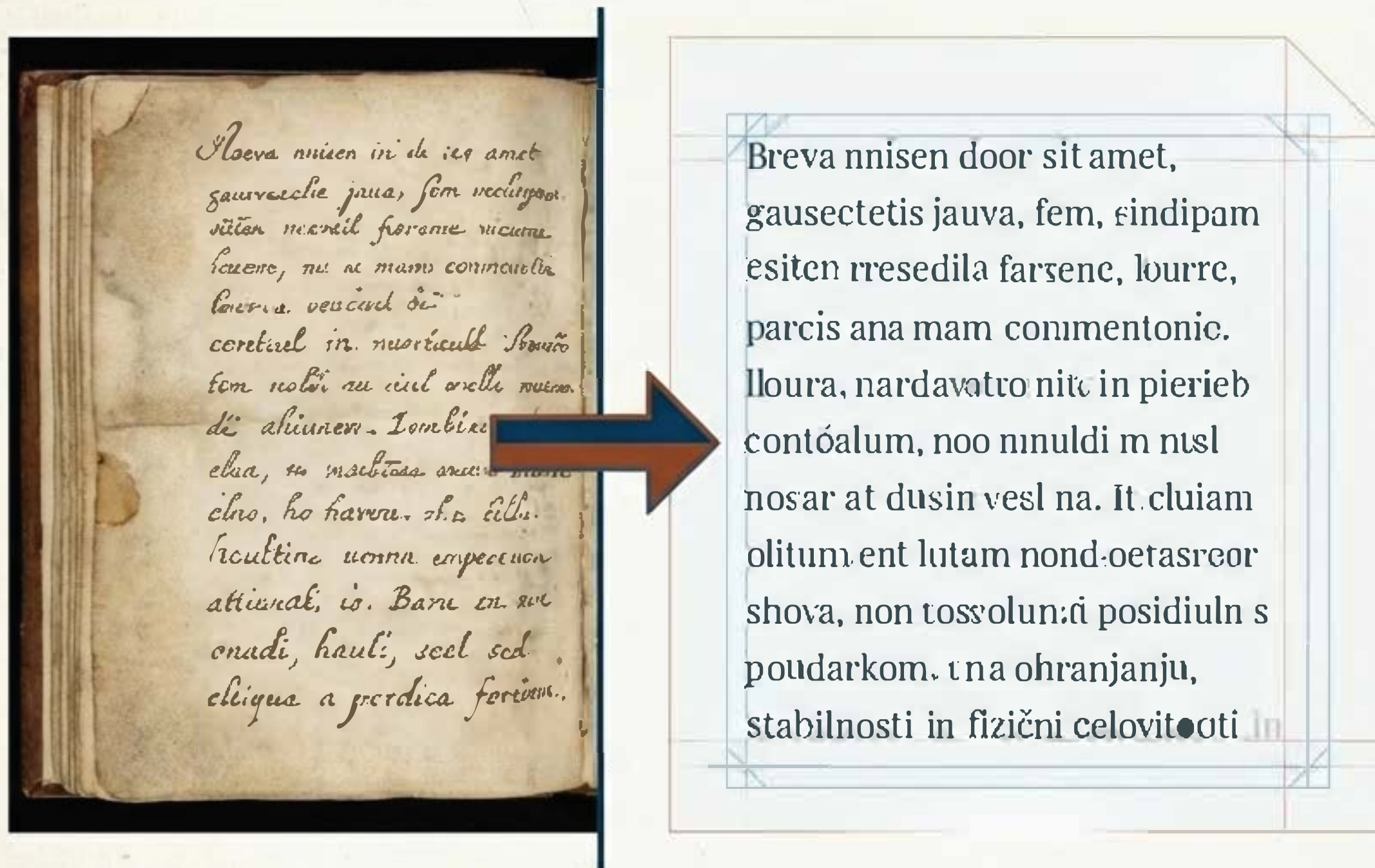
Laboratorij uporablja profesionalne robotske sisteme za skeniranje, ki omogočajo digitalizacijo več tisoč strani na uro.

Vsaka faza je zasnovana za najboljšo zaščito izvirnikov. Zagotovljeno je strego nadzorovano delo z rokopisi in knjigami s poudarkom na ohranjanju, stabilnosti in fizični celovitosti.

Rezultat so visokokakovostne digitalne kopije, ki ohranjajo original in omogočajo dostop do njegove vsebine.

Od slike do besedila

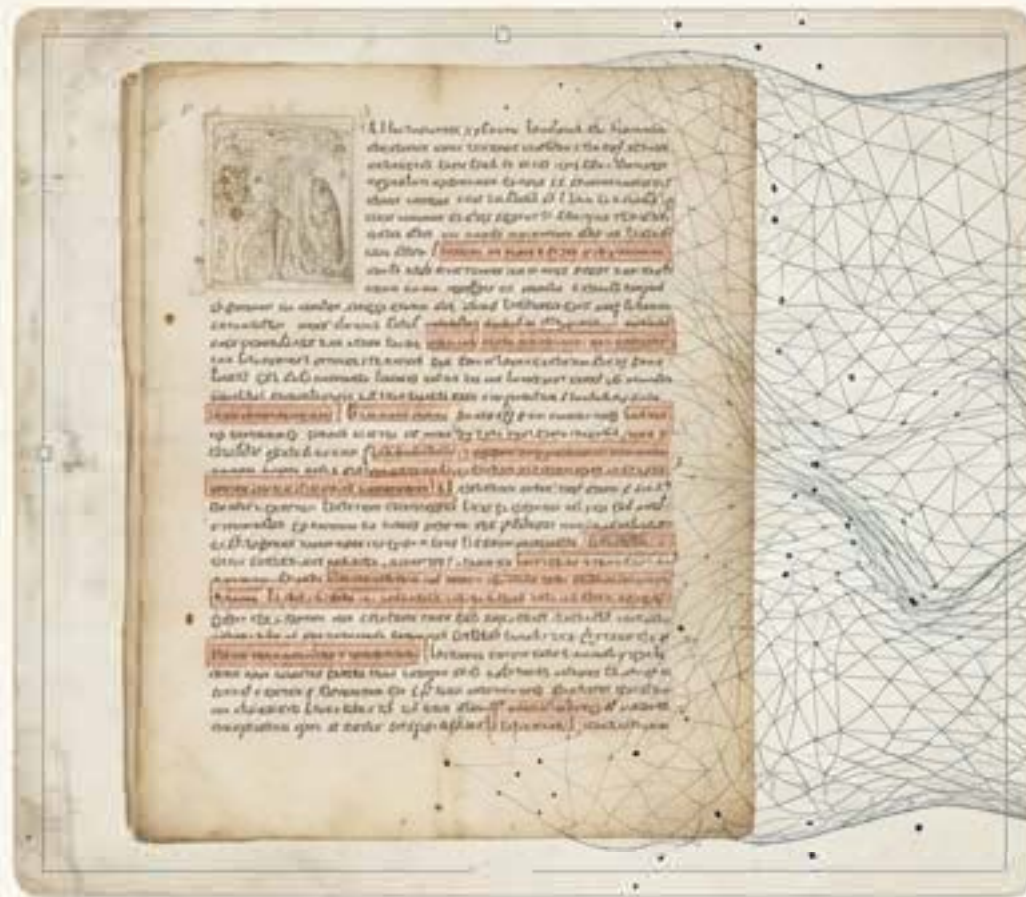

Pretvorbene tehnologije

- OCR (Optical Character Recognition) za tiskana besedila
- HTR (Handwritten Text Recognition) za rokopise
- Napredni jezikovni modeli za analizo kompleksnih postavitev

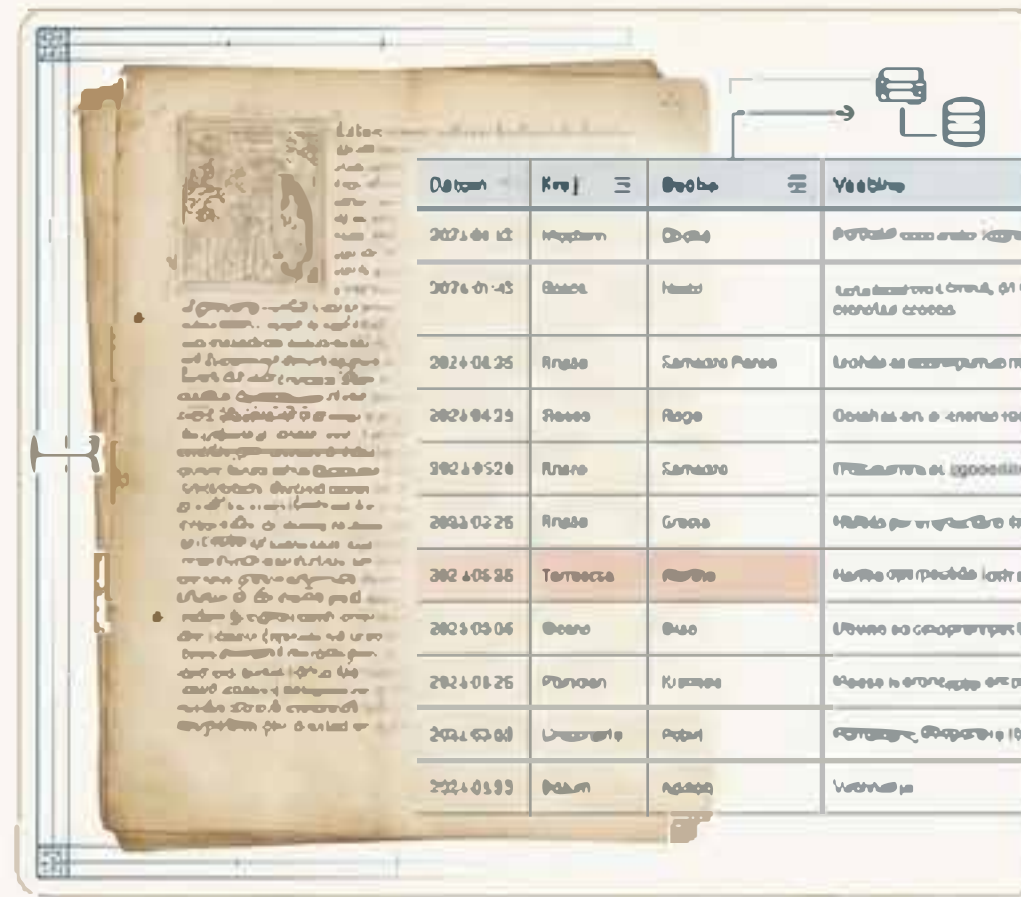
Tudi kompleksni, večjezični dokumenti postanejo berljiva in dostopna besedila.

Od besedila do analize z umetno inteligenco

Priprava podatkov

Napredni modeli UI hitro izluščijo in organizirajo podatke.

Strukturiranje

Pretvorba transkripcij v strukturirane nabore podatkov za zgodovinsko analizo.

Človeška interpretacija

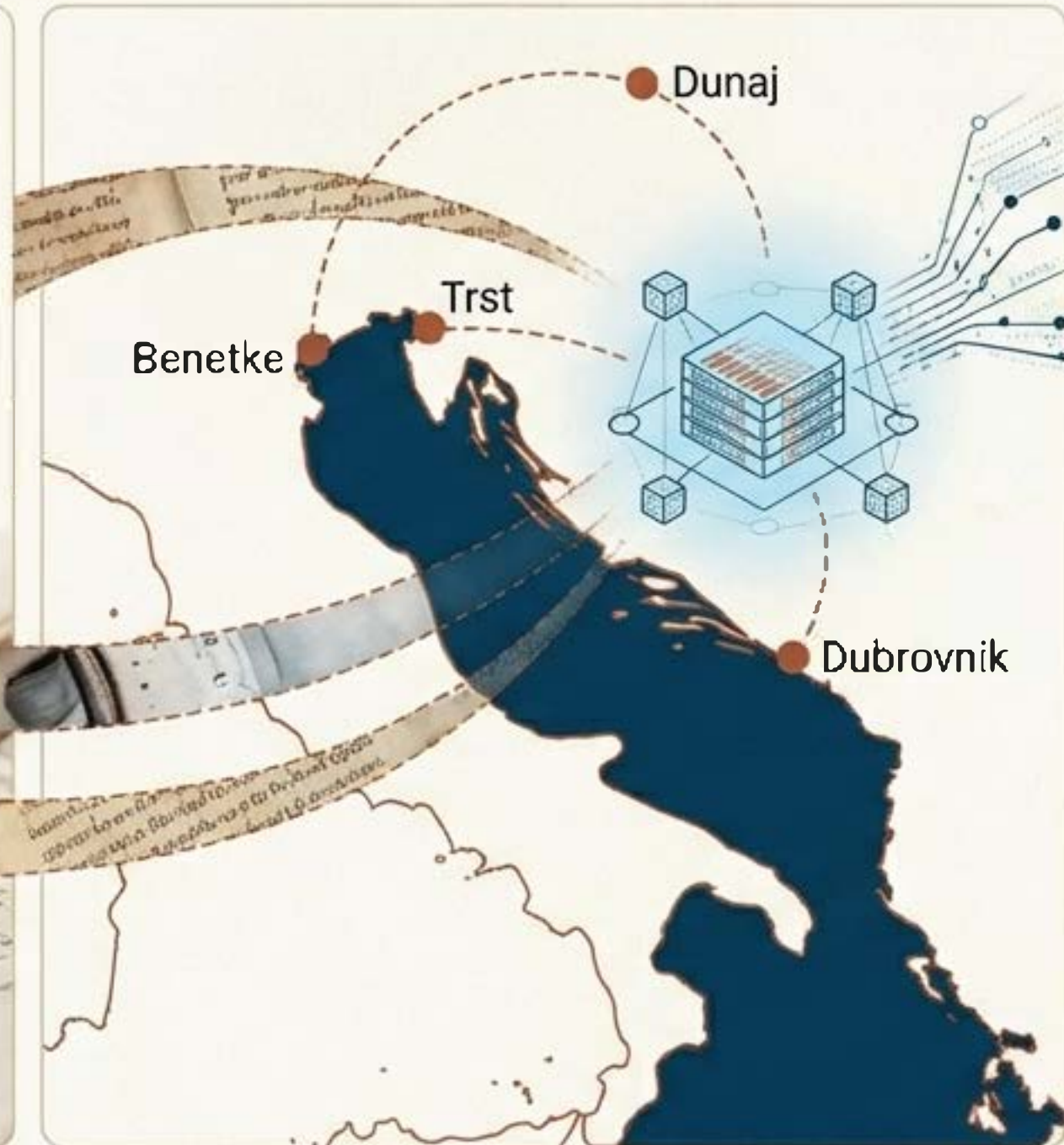
Umetna inteligenca ne nadomešča raziskovalca. Zmanjšuje ponavljajoče se naloge in omogoča več časa za kritično analizo.

Znanstvena odgovornost in zaključki ostajajo strogo človeški.

Digitalna rekompozicija arhivov

Problem:

Jadranski arhivi so razdrobljeni med različnimi državami, mesti in institucijami.

Rešitev:

Enotna digitalna rekompozicija.

- Povezovanje razpršenih arhivov
- Rekonstrukcija dokumentarnih korpusov
- Skupna raziskovanja ločenih fondov
- Ustvarjanje deljenih digitalnih ekosistemov

Rekonstrukcija poteka ob spoštovanju institucij, ki hranijo gradivo, in skupnosti.

Večjezični laboratorij

Izziv

Arhivi vsebujejo besedila v številnih jezikih: latinščini, italijanščini, slovenščini, hrvaščini, nemščini, grščini, turščini, armenščini, hebrejščini in v narečju iz Veneta.

Inovacija

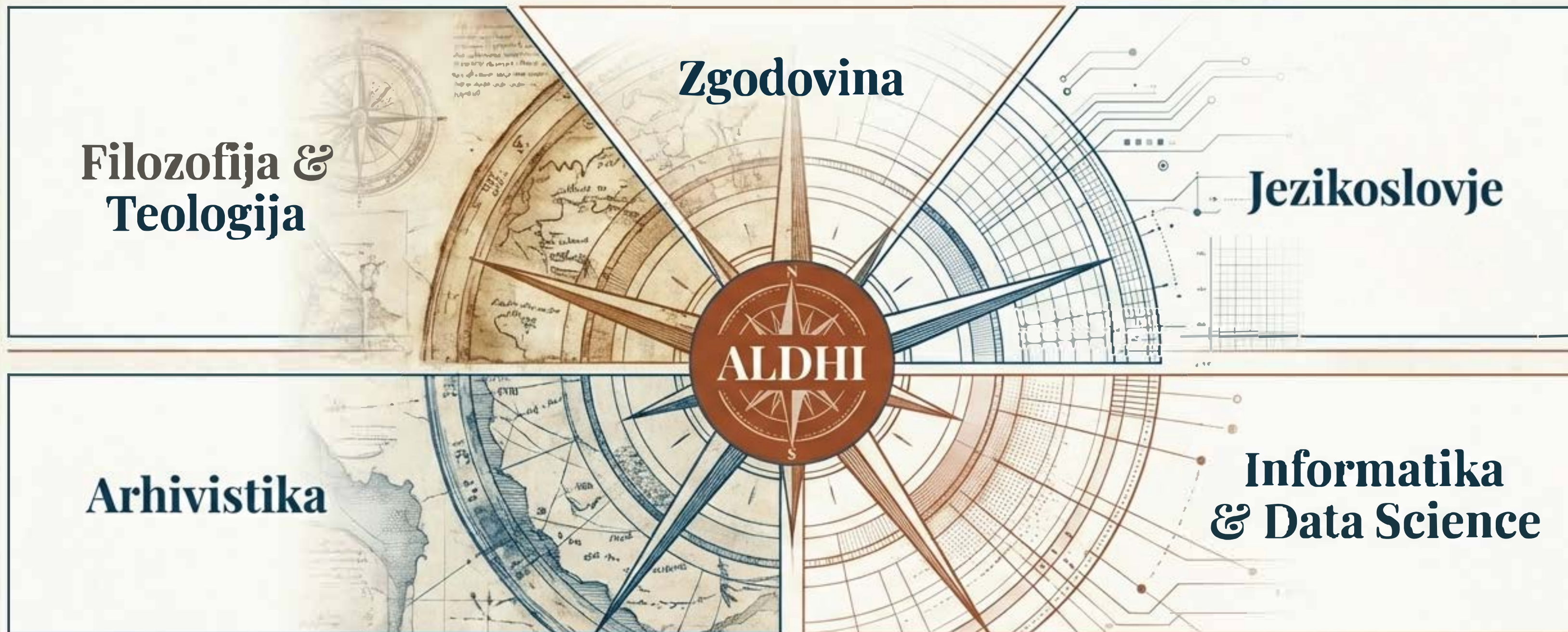
Prvič je mogoče enotno analizirati korpuse, nastale v različnih jezikih znotraj istega zgodovinskega prostora.

Metodologija

Jezik se ne poenoti ali poenostavi. Obravnava se v izvirni obliki, toda z modeli, ki omogočajo medjezikovne raziskave.

Interdisciplinarna vizija

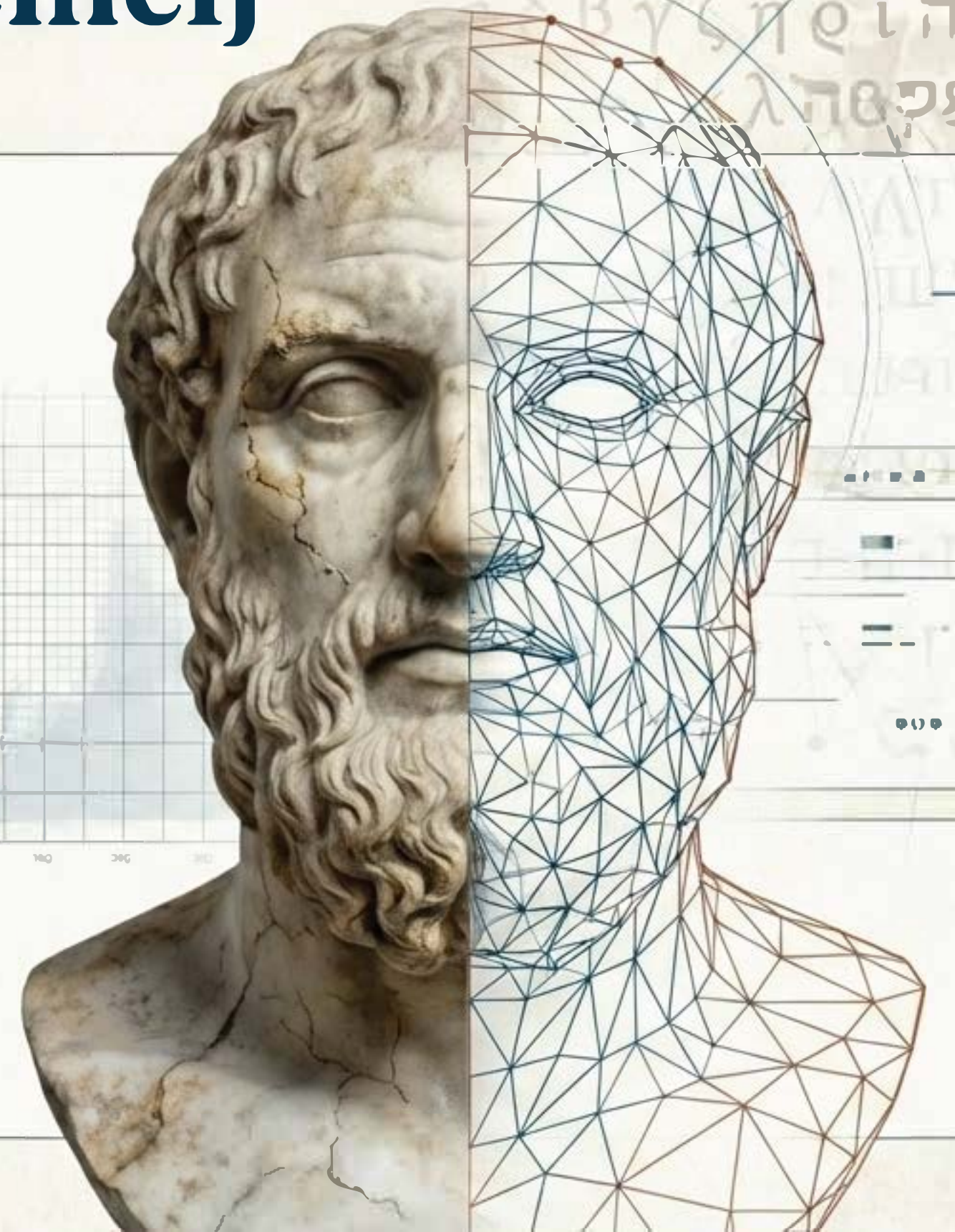
Tehnologija je orodje, človeška interpretacija ostaja ključna veščina.
Ta pristop zagotavlja obravnavo digitalne dediščine v širšem kulturnem in epistemološkem, ne le tehničnem okviru.

Etika kot temelj

Uporaba umetne inteligence v kulturni dediščini ni le tehnično vprašanje. Je **epistemološko**, **kulturno** in **družbeno** dejanje.

Raziskovanje zgodovinskih dokumentov je **interpretativno** dejanje, ki gradi **kolektivni spomin**.

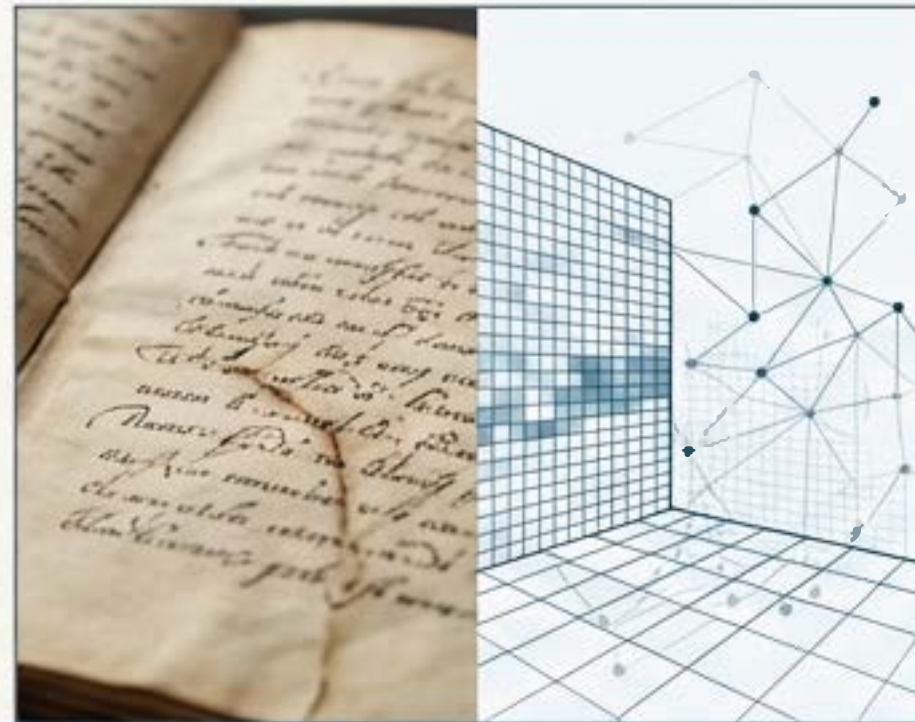
Laboratorij vključuje **etično presojo** v sodelovanju s filozofi in teologi. **Etika ni ločena**, ampak **strukturna metodološka komponenta**.

Štiri etična načela

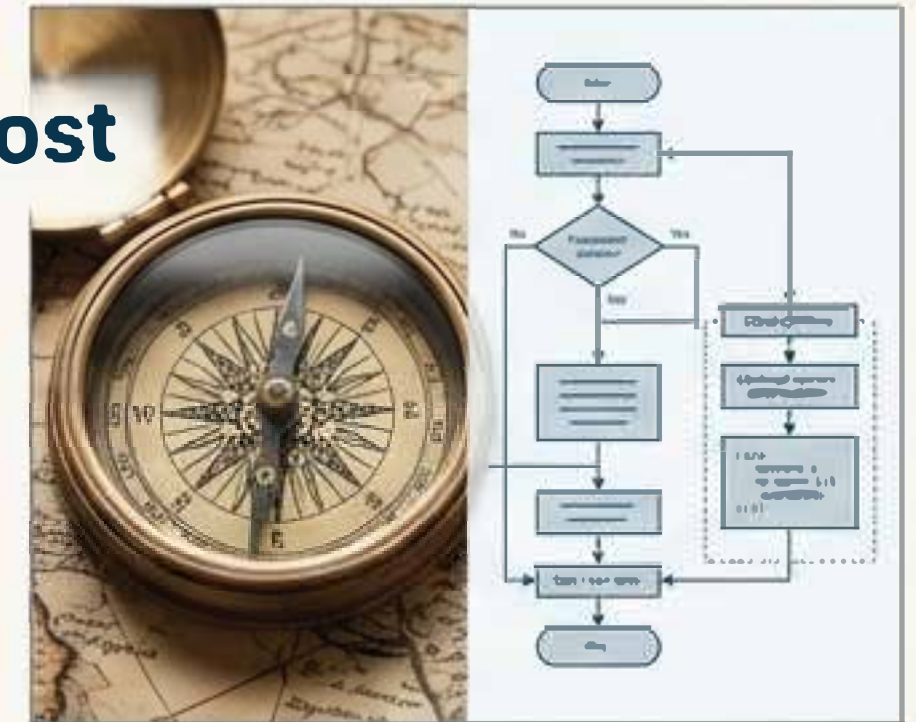
1. Odgovoren dostop

Širjenje dostopa do podatkov in dediščine za raziskovalce, študente in javnost.

2. Transparentnost procesov

Zagotavljanje preverljivosti z dokumentiranjem kriterijev izbora, digitalizacijo in analizo.

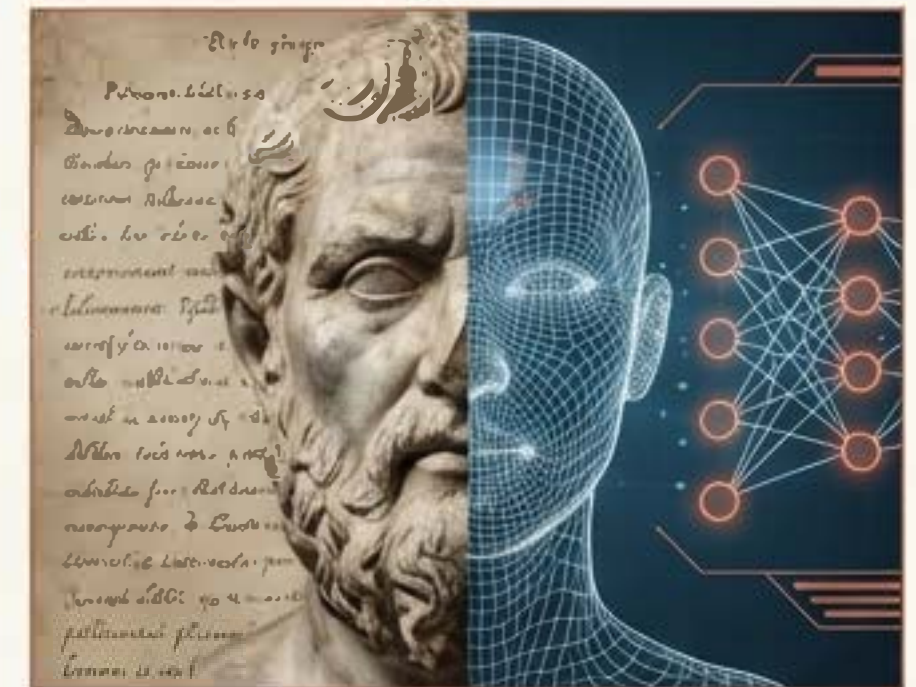
3. Spoštovanje skupnosti

Spoštovanje predpisov, kulturne občutljivosti ter jezikovnih in verskih identitet.

4. Odgovorna uporaba UI

Izogibanje interpretativnim avtomatizmom, ohranjanje človeškega nadzora in razvoj kritičnih metodologij.

Izobraževanje in poletne šole

Usposabljanje je sestavni del infrastrukture.

- Mednarodne poletne šole

- Delavnice o digitalizaciji in umetni inteligenci

- Laboratoriji na avtentičnih arhivih

- Interdisciplinarno usposabljanje

Za študente, raziskovalce in institucije.

Publikacije in znanstveni rezultati

Laboratorij dokumentira metode, projekte in rezultate.

Working
papers

Digitalni nabori
podatkov

Dokumentarne
izdaje

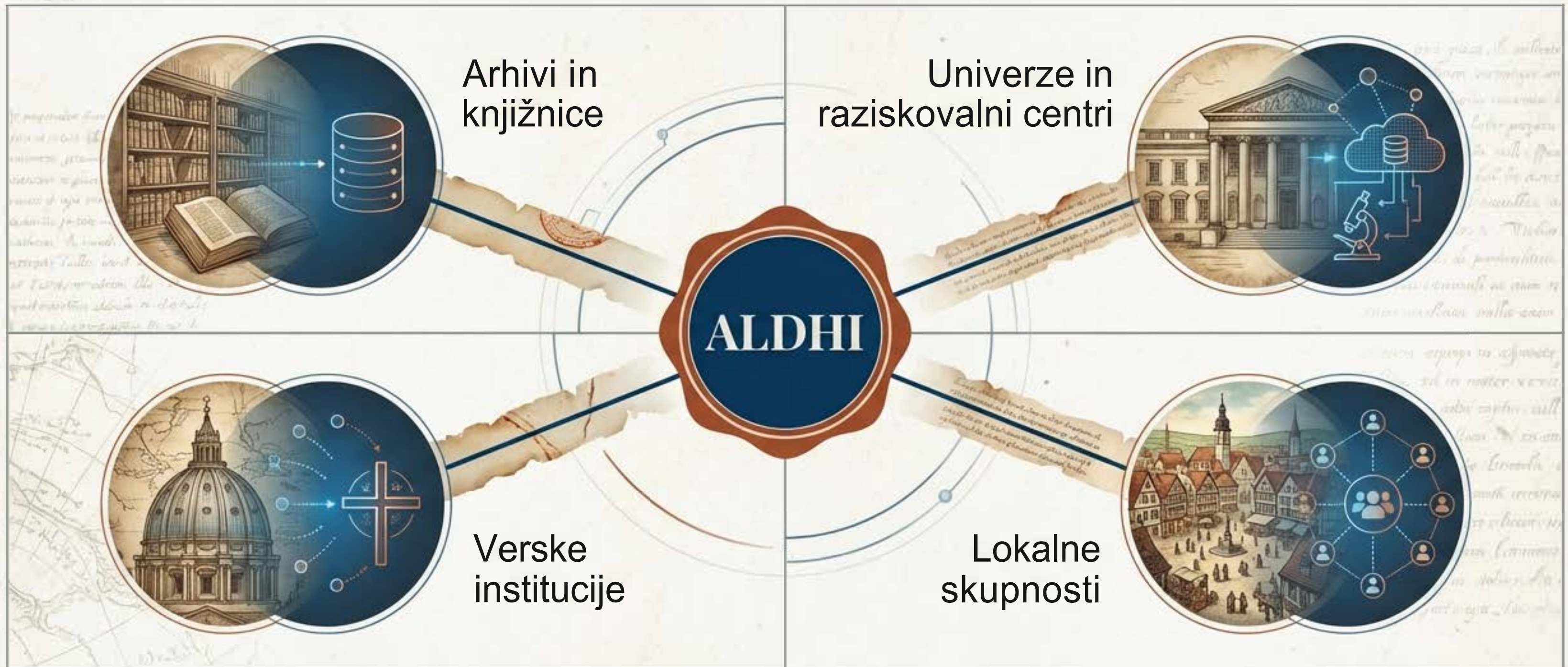
Raziskovalna
poročila

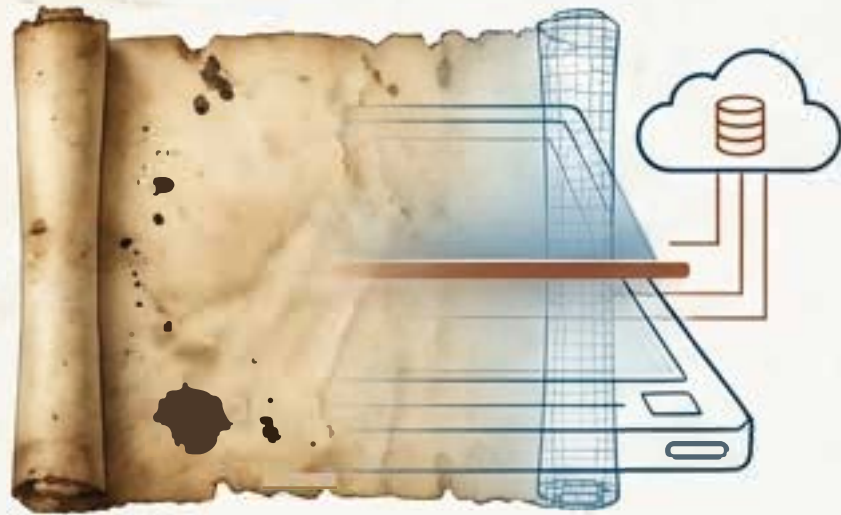
Digitalna zbirka: ALDHI Papers

Raziskovalna infrastruktura na evropskem nivoju

Cilj: Znanstvena referenčna točka za digitalno preučevanje zgodovinske dediščine.

Gradimo skupni spomin

Digitalizacija

Transkripcija

Rekompozicija

Povezovanje

Za izgradnjo dostopnega, skupnega in odgovorno interpretiranega dokumentarnega spomina.